

Okul öncesi eğitim kurumlarında yaşanan güvenlik ve sağlık problemlerinin paydaş görüşlerine göre incelenmesi

Examining stakeholder views on safety and health problems in pre-school education institutions

Halil Karadaş¹

¹Mardin Artuklu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Mardin, Türkiye

ÖZET

Amaç: Bu araştırmanın amacı okul öncesi eğitim kurumlarında yaşanan güvenlik ve sağlık sorunlarını paydaş görüşlerine göre incelemektir.

Yöntem: Araştırmanın çalışma grubunu Mardin'in Midyat ilçesinde okul öncesi eğitim kurumlarında görevli olan eğitimciler ve öğrenci velileri oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri 2020-2021 öğretim yılında araştırmaya gönüllü olarak katılan 30 katılımcıdan toplanmıştır. Bu araştırma nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni ile yürütülmüştür. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu vasıtasıyla elde edilmiştir.

Bulgular: Araştırmada elde edilen bulgulara göre okul öncesi eğitim kurumlarında yaşanan güvenlik sorunları okul güvenlik personelinin olmaması, okul servis araçlarından kaynaklanan güvenlik sorunları, masa kenarlarının tehlike arz etmesi, tuvalet zemininin kaygan olması ve ailenin dışında başka birilerinin çocuğu alması şeklinde sıralandığı görülmüştür. Okul öncesi eğitim kurumlarında yaşanan sağlık sorunlarıyla ilgili elde edilen bulguların ise velilerin hasta olduğu halde çocuklarını okula göndermeleri, hasta çocukların tam iyileşmeden okula gönderilmesi, sınıf ve lavaboların yeterince temiz olmaması, çocuklarda bit veya uyuz vakalarının görülmesi, çocuklara düzenli olarak banyo yaptırılmaması ve çocukların sınıftaki hastalığı eve taşımaları şeklinde sıralandığı görülmüştür.

Sonuçlar: Araştırma bulgularından hareketle okul öncesi eğitim kurumlarında yaşanan güvenlik ve sağlık problemlerinin öğrenciler ve öğretim ortamı için çeşitli tehlikeler barındırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar ışığında paydaşlar ve araştırmacılar için çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: eğitimciler; okul güvenliği; okul öncesi; okul sağlığı; veliler

ABSTRACT

Aim: The aim of this research is to examine the safety and health problems experienced in preschool education institutions according to stakeholder views.

Methods: The study group of the research consists of educators and parents of students working in pre-school education institutions in Mardin's Midyat district. The data of the study were collected from 30 participants who voluntarily participated in the study in 2020-2021 academic year. This research was conducted with a case study design, one of the qualitative research designs. The data of the research were obtained through a semi-structured interview form.

Results: It was observed that the findings obtained regarding the security problems experienced in pre-school education institutions were listed as the absence of school security personnel, security problems caused by school bus vehicles, the edges of the tables were dangerous, the toilet floor was slippery, and someone other than the family took the child. The findings related to health problems are listed as parents sending their children to school even though they are sick, sending sick children to school before full recovery, not being clean enough in classrooms and sinks, seeing cases of lice or scabies in children, not having children to bathe regularly, and carrying the disease home in the classroom.

Conclusion: Based on the findings of the research, it was concluded that the safety and health problems experienced in pre-school education institutions contain various dangers for students and teaching environment. In the light of these results, various suggestions have been made for stakeholders and researchers.

Keywords: educators; parents; preschool; school health; school safety

Giriş

Okul, toplumsal gereksinimlerin çok önemli bir basamağını oluşturan hayati bir kurumdur. Okulun öğrenciler ve diğer paydaşlar için güvenli bir nitelik kazanması, okulun var olma nedeni kadar da hayati bir konudur. Toplumun eğitime önem vermesi, okullara yönelik beklentileri de beraberinde getirmiştir. Çünkü günümüzde eğitime gösterilen değer artmasıyla birlikte okulların güvenliğine ilişkin endişeler ve tartışmalar da artmaktadır. Okulların güvenliğini sağlamaya yönelik önlemler alma taleplerinde de yoğunlaşmaya yol açmaktadır (Memduhoğlu & Taşdan, 2007).

Güvenli bir okulun varlığı öğrenciler, öğretmenler, okulda görev yapan diğer kişilerin sağlık, huzur ve mutluluklarının sağlanması ve kaliteli bir öğretimin sürdürülmesi için bir

gerekliliktir. Okullarda yaşanan güvenlik problemlerinin ortaya konulması ve çözümü okulda yaşanması muhtemel problemleri en aza indirecektir. Diğer taraftan okulların sosyal ve duygusal yapılar olmaları nedeniyle bu yapı içerisindeki kaotik durumlar bütün paydaşlar üzerinde olumsuz etkiler yaratabilmektedir (Töremen, Çankaya & Avanoğlu, 2008).

Okullar güvenlik ve sağlık açısından güvenli bir hale kavuştuğunda, okuldaki paydaşlar arasında en fazla öğrenciler olumlu yönde etkileneceklerdir. Dolayısıyla güvenli bir okulun niteliklerinin araştırılması yarar sağlayacaktır. Güvenli okulun nitelikleri olarak; öğretmenlerin fiziksel şiddetine maruz kalma konusunda güvenlik, öğrencilerin akranlarından gelebilecek şiddet olaylarına karşı güvenlik, cinsel istismara karşı güvenlik,

etnik ve siyasî görüş farklılığı konularındaki güvenlik, tabii psikolojik ve duygusal güvenlik olarak ifade edilebilir (Işık, 2004).

Güvenli okul özellikleri araştırıldığında, konunun oldukça kapsamlı ve çok boyutlu olduğu görülmektedir. Bu durum okulun kendine özel yanlarıyla daha çok ilgilidir. Güvenli bir okul çevresindeki olumsuz faktörlerden arındırılmış olan okuldur (Dwyer, Osher & Warger, 1998). Güvenli okul çevresiyle birlikte her türlü olumsuz olaylardan korunmaya çalışılan okuldur. Okul güvenliğinin birçok yönü vardır. Ancak okul güvenliği denildiğinde ilk akla gelen kavramlardan biri de okul sağlığıdır. Dolayısıyla güvenli okul, sağlık açısından riskler barındırmayan okuldur. Okul güvenliği mobing, okul zorbalığı cinsel istismar, taciz, çete faaliyetleri gibi her türlü şiddet olayları ile önleyici ve kapsayıcı sağlık tedbirlerinin alınmasını kapsamaktadır.

Okul güvenliği

Okul güvenliği kavramı için tek bir tanım yapmak zordur. Ancak bu konu ile ilgili yapılmış çalışmalara bakıldığında, okul güvenliği veya güvenli okul kavramları karşımıza çıkmaktadır. Bu kavramlar bazen tek başına anılsa da bazen de birbirlerinin yerine kullanılmıştır. Dönmez'e (2001) göre güvenli okul, öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer personellerin fiziksel, psikolojik ve duygusal bakımdan kendilerini güvenli hissettikleri okuldur. Dwyer, Osher, Bucher ve Manning'e (1998) göre güvenli okul, tartışma, kavgaya ve şiddetin yaşanmadığı bir ortam sunan okuldur. Çelik'e (2005) göre güvenli okul, tüm paydaşlar için öğrenmeye önem verildiği okuldur. Ayrıca güvenli okul öğrencilerin eğitim ortamında psikolojik ve sosyal becerilerini sergileyebildikleri, öfkelerini kontrol edebildikleri, sorunlarına çözüm bulabildikleri bir ortamdır. Çalık, Kurt ve Çalık'a (2011) göre güvenli okul, okuldaki tüm paydaşların okul içinden ya da çevreden kaynaklanan suç, şiddet, saldırganlık, hırsızlık, alkol, sigara ve zararlı madde kullanımı, cinsel taciz gibi istenmeyen davranışlara karşı korundukları okuldur.

Okullarda yaşanan problemlerin tespiti ve başka problemlerin ortaya çıkmaması, çocuklarımızın geleceği için oldukça önemlidir. Öğrencilerin zararlı veya tehlikeli maddelere kolay ulaşmaları, velilerdeki işsizlik problemleri, ailelerin uyuşturucu ve alkol kullanımı, okul çevresinde tehlike arz eden grupların varlığı okul güvenliğini etkileyen faktörlerdir (Karakütük, Özbal & Sağlam, 2017). Okullarda meydana gelen olaylarla ilgili yazılı ve görsel basında yer alan haberlere bakıldığında, okullardaki güvenlik problemlerinin büyük bir artışla devam ettiği gözlenmektedir. Okulda öğrenciler arasında yaşanan kavgalar, kazalar, intihar, hırsızlık, fiziksel şiddet, cinsel istismar, öğrenciler arasındaki gruplaşma gibi haberleri görmek sıradanlaşmıştır. Bu tür durumlar, okuldaki iklimi olumsuz etkilemektedir. Bu güven ortamının bozulması ise okulda kaliteli ve huzurlu bir eğitim hizmetinin verilmesini engelleyebilmektedir (Turhan & Turan, 2012).

Son yıllarda gerek okul ortamında gerekse de okul yolunda görülen davranış bozuklukları, hatta uyuşturucu kullanımı ailelerin çocuklarıyla ilgili endişelerini artırmaktadır. Bu sebeple günümüzde ebeveynlerin önemli bir kısmı okulların artık güvenli yerler olmadığını düşünmektedir (Işık, 2004). Halbuki okul güvenliğinin tesis edilmesi, okullardaki eğitim-öğretimin faaliyetlerinin sağlıklı bir şekilde icra edilmesinin önemli şartlarından biridir. Öğrencilerin fiziksel ve ruhsal açıdan kendilerini güvende hissetmelerinin sağlanabilmesi için okuldaki bütün paydaşlara görev düşmektedir (Özer & Dönmez, 2013). Okul güvenliği ile ilgili paydaşlardan birisi,

afetlere karşı güvenlik, sağlığa ve temizliğe ilişkin güvenlik ve belki de en önemlisi okul yönetimidir. Okul yönetimi öğrencilerin okulda olduğu sürelerde, ailelerin kendilerini rahat hissetmelerini sağlamalıdır. Ayrıca ailelerin öğretim sürecine daha fazla katılmaları sağlanmalıdır. Zira etkinliklere dâhil olan ailelerin çocuklarının ders başarı düzeyleri ve okula ilişkin aidiyet duygusu göstermeleri daha yüksek olmaktadır. Böylece çocuklar okul içinde ve dışında daha az olumsuz davranışlar sergilerler. Bir okul yöneticisinin güvenli bir okul ortamı sunması bazı kazanımları da beraberinde getirmektedir. Okul yöneticisinin güvenli bir okul ortamı sunması halinde, okulda yaşanma olasılığı olan istenmeyen olaylar henüz ortaya çıkmadan önlenilebilir. Ayrıca okulda yaşanan krizler ile etkili bir şekilde mücadele edilmesi ve disiplin cezalarının daha az kullanılması gibi önemli katkılar da sağlayabilmektedir (Bucher & Manning, 2003).

Toplumsal değerlerin çocuklarımıza aktarılmasında güvenli bir okulun katkısı büyüktür. Dolayısıyla okul yöneticilerinin en önemli görevleri arasında görülebilecek konulardan biri de güvenli bir okul meydana getirmektir. Güvenli okul; fiziksel alanın içiyle, dışıyla, yoluyla istenmeyen davranışlardan arınık olduğu bir iklim sunabilecek bir kapasitede olmalıdır. Son yıllarda toplumun genelinde şiddetin artması ile ilgili medyadaki haberler, ne yazık ki okulları kapsamaya başlamıştır. Toplumda yaşanan olumsuz olaylar, okulda da görülebilmektedir. Diğer yandan toplumda yaşanan olumsuz olaylar ve bozulmalar okullar aracılığıyla da önlenilebilmektedir (Erol, 2009). Güvenli okul, dışı ve içiyle beraber huzurlu bir okul ikliminin oluşturulduğu okuldur. Çünkü okul güvenliği, okulda derslerin başlamadan önce ve dersler bittikten sonra öğrencinin ruh halini etkileyebilecek önemli bir olgudur. Diğer taraftan güvenli okul öğrencilerin, öğretmen ve diğer paydaşların sağlığının korunduğu ve sağlıklı ortamın sürdürüldüğü okuldur. Zira okul ve öğrenci sağlığı bireyin psikolojik, fiziksel ve akademik gelişimi üzerinde etkide bulunabilmektedir. Dolayısıyla güvenli okulun bireylerin sağlığının ileri düzeyde sürdürüldüğü okul olduğu söylenebilir. Ayrıca okul sağlığı okulun bütünüyle korunmasını ifade etmektedir. Diğer bir ifadeyle okul güvenliği ve sağlığı okuldaki koridor, lavabo, kantin, yemekhane, kırtasiye malzemeleri, oyun alanları ve araç gereçlerin birçok yönüyle güvenlik ve sağlık açısından problem teşkil etmemesini gerektirmektedir.

Okul sağlığı

Bireylerin sağlıklarını henüz küçük yaşlardan itibaren korumak, mutlu ve sağlıklı bir toplumun temelini oluşturmaktadır. Öğrencilere sağlıklı bir yaşam tarzı kazandırmaya çalışan okul; sağlıklı bir toplum oluşturabilmek adına önemli olanaklar sunmuş olmaktadır. Sağlıklı okul öğrencilerin ve okuldaki diğer kişilerin sağlığıyla ilgilenen bir oluşumdur. Okul sağlığı; süreklilik arz eden bir süreçtir (Şahinöz, Şahinöz & Kıvanç, 2017). Okul sağlığını tesis etme, öğrencilerin sağlığını koruma ve sürdürme sağlıklı bir toplumun oluşabilmesi için son derece önem arz etmektedir. Çünkü alkol, uyuşturucu, sigara kullanımı gibi sağlığa son derece zararlı alışkanlıklara başlama yaşı ne yazık ki okul dönemlerine kadar inmiştir. Bunun yanı sıra yanlış ve kötü beslenme de önemli bir sağlık sorunu olup okul çağında edinilmektedir. Dolayısıyla okul döneminde öğrencilerin sağlıksız beslenmeleri veya zararlı alışkanlıklar edinmeleri okul başarılarını da etkileyebilmektedir (Güler & Kubilay, 2004). Okul sağlığı öğrenciler, öğretmenler, okul yöneticileri ve okuldaki diğer paydaşları kapsayan geniş bir kavramdır. Okul sağlığı; bir

yönüyle öğrencilere öğretilen sağlıkla ilgili bilgi ve becerilerini kapsarken, diğer yönüyle ise öğrenci ve diğer paydaşların yaşamlarını korumaya yönelik alınan bütün önlemleri kapsamaktadır. Öğrencilerin hastalıklardan korunmasına yönelik tedbirlerin alınması, öğrencilerin okulda tükettikleri yiyecek ve içeceklerin sağlıklı olmasını sağlanması okulun güvenlik ve sağlık açısından risk teşkil etmeyecek bir planda yapılması gibi faktörler okul sağlığı ile ilgili konuların başında gelmektedir.

Okul sağlığı ve beslenme programları, öğrencilerin sağlık durumları ile okula devam düzeylerini etkilemektedir. Dolayısıyla öğrencilerin akademik performansları sağlık durumlarına bağlı olabilmektedir. Okul sağlığı programlarında düzenli meyve ve sebze tüketiminin sağlanması, aşırı yağlı yiyecekler ile şekerli içeceklerin tüketilmesinin en aza indirilmesi öğrencinin sağlıklı olma durumlarına olumlu katkı sağlayacaktır. Diğer yandan bol su tüketiminin sağlanması, yiyeceklerin porsiyon miktarlarının doğru bir şekilde ayarlanması da okul sağlığı kapsamında hedeflenmelidir (Yabancı, 2011).

Okul sağlığı hizmetlerinin hedefi; okullarda öğrenim gören çocukların öncelikli olarak sağlıklı olmalarını ve bu durumu sürdürmelerini sağlamaktır. Çocukların sağlıklı bir çevre içerisinde gelişmesi, çocuk, aile ve toplumun sağlık düzeyinin yüksek tutulmasının sağlanmasıdır. Okul sağlığı hizmetleri çeşitli paydaşlardan olan sağlık ekibi tarafından icra edilmelidir. Bu paydaşlar hekim, hemşire, diyetisyen, sosyal hizmet uzmanı, psikolojik danışman, öğretmen, okul yöneticisi ve öğrenci velilerinden oluşmaktadır (Özcebe, Ulukol, Mollahaliloğlu, Yardım & Karaman, 2008). Okul sağlığı hizmetlerinin bir diğer hedefi, çocukların okul öncesi dönemde edindiği olumlu sağlık bilgi, tutum ve davranışlarını desteklemektir. Bunun yansısı okul sağlığı ile ilgili değinilmesi bir diğer kavram okul hemşireliğidir. Okul hemşireliği öğretim ortamında öğrencilerin sağlığını muhafaza etmek için sağlık eğitimini tatbik edecek olan en önemli kişidir (Bahar, 2010). Dolayısıyla okullarda görevli olacak şekilde bir hemşire bulundurulmasının öğrenci güvenliği ve sağlığına olumlu katkılar sunacağı aşikardır. Zira öğrencilerin düşme, yaralanma, ateşli hastalık geçirme, epilepsi nöbeti geçirme gibi acil durumlarda okula ilk müdahaleyi yapabilecek donanımda görevli bir kişinin varlığı öğretmen ve yöneticilerine büyük destek sağlayacaktır.

Sağlıklı bir beslenme, okul başarısını olumlu yönde etkilemektedir. Yetersiz beslenme genellikle öğrenme bozukluklarını tetiklemektedir. Çocukların beslenme sorununa bağlı olarak büyüme geriliğinden etkilenmesi, zihinsel gelişimi ve okul başarısını da etkilenmektedir. Yapılan bir çalışmaya göre öğrencilerin vücut ağırlıkları ile okul başarıları arasında anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Dolayısıyla beslenme bozuklukları eğitim için önemli bir sorun teşkil ederken, devamsızlık yapma durumunu da tetiklemektedir (Ergün, 2003).

Okul sağlığı okuldaki öğretmenler, öğrenciler, okul yöneticileri, okuldaki diğer çalışanlar ve hatta velilerin sağlıklarının korunması ve geliştirilmesi için yapılan bütün uygulamaları içermektedir. Öğrenciler okul içerisinde uzun bir süre boyunca bir arada kaldıkları için, birbirlerine temas etmeleri kaçınılmazdır. Ayrıca ortamın kapalı olması da birçok bulaşıcı hastalığa davetiye çıkarmaktadır. Hal böyleyken okul sağlığı önem arz etmekte olup, okuldaki tüm paydaşları ilgilendiren bir konudur (Marmaris, 2004). Okul sağlık eğitimi programlarının çeşitli amaçları bulunmaktadır. Öğrencilerin

sağlıklarını üst düzeyde tutacak davranışları öğretme, sağlıklarını muhafaza etmek gerekli bilgiyi öğrencilere verme ve öğrencilerde sağlık için gerekli davranış değişikliklerini oluşturma gibi durumlar sağlık eğitiminin amaçları doğrultusunda hedeflenmektedir. Okul programlarında bulunan sağlık konuları sadece teorik anlamda bilgi aktarma biçiminde değil, aynı zamanda uygulamalı sağlık eğitimlerini de içermelidir (Bahar, 2010).

Bu araştırma ile okul öncesi eğitim kurumlarına yaşanan güvenlik ve sağlık problemlerinin öğretmen ve velilerin görüşlerine göre ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Paydaşlardan elde edilen bulgular kanalıyla ortaya çıkan problemlerin belirlenmesi hedeflenmektedir. Bu problemlere yönelik çeşitli öneriler geliştirmek ve okul öncesi eğitim kurumlarının daha güvenli, daha sağlıklı öğretim ortamları olmasına katkı sunulması, böylece daha sağlıklı bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden 'çoklu durum çalışması deseni' kullanılmıştır. Durum çalışması, var olan bir olguyu kendi yaşam alanı içinde çalışan ve durumları etraflı, sistematik ve derinlemesine araştıran bir çalışma yöntemidir (Yıldırım & Şimşek, 2013). Çoklu durum çalışması araştırmacının gerçek yaşam, güncel sınırlı bir sistem veya belirli bir zaman dilimi içerisindeki çoklu sınırlandırılmış sistemler hakkında detaylı ve derinlemesine araştırdığı nitel bir yaklaşımdır (Creswell, 2015). Okul güvenliği ve okul sağlığı konusunda ülkemizde yaşanan olaylar, bu durumun okul öncesi öğrencileri açısından oldukça önemli olduğunu fark ettirmektedir. Diğer yandan okul güvenliği, okul sağlığı problemlerini de kapsamaktadır. Bu çalışmada okul güvenliği ve okul sağlığı kapsamında cereyan eden durumlar incelenmiştir.

Katılımcılar

Bu çalışmada okul güvenliği ve sağlığına ilişkin yaşanan problemler Mardin'in Midyat ilçesindeki paydaşlar ile yürütülmüştür. Paydaşlar arasında Midyat'ta okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan 15 eğitmeni yer almaktadır. Ayrıca Midyat'ta ikamet edip araştırmaya gönüllü olarak katılan 15 okul öncesi öğrenci velisi yer almaktadır. Çalışmada paydaşların her birisi için birer kod isim belirlenmiştir. Öğretmen ve okul yöneticilerinden oluşan eğitmenler E1,E2,E3,E4 şeklinde; öğrenci velilerine ise; V1,V2,V3,V4 şeklinde kod isim verilmiştir. Eğitmenlerin 11'i kadın ve 4'ü erkektir. Velilerin 3'ü kadın ve 12 tanesi erkektir. Çalışmanın verileri katılımcıların uygun ve müsait oldukları zaman dilimleri tercih edilerek toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak yapılan görüşmeler sohbet ortamında ve ses kaydı yapılmak suretiyle toplanmıştır. Görüşmeler en az 3 dakika en çok 20 dakika kadar sürmüştür.

Verilerin analizi

Nitel verilerin analiz edilmesine ilişkin çeşitli yaklaşımlar mevcuttur. Fakat bütün yaklaşımlarda verilerin ayrıntılı bir şekilde betimlenmesi, tema ve kategorilerin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Ayrıca araştırmacının yorumlarını ifade etmesi ile elde edilen temaların anlamlı bir şekilde ilişkilendirilmesi konularında fikir birliği olduğu görülmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2013). İçerik analizi ise, eldeki yazılı bilgilerin temel içeriklerinin ve içerdikleri mesajların özetlenmesi ve belirtilmesi işlemidir. Sosyal bilimler alanında sık olarak kullanılan içerik analizi, belirli kurallar çerçevesinde

kodlamalarla kitap, kitap bölümü, mektup, tarihsel dokümanlar, gazete başlıkları ve yazıları gibi bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik bir teknik olarak tanımlanabilir (Cohen, Manion & Morrison, 2017). Bu araştırmada veri analizi sürecine yön veren analiz tekniği içerik analizidir. İçerik analizinde temel amaç toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. (Yıldırım & Şimşek, 2013). Bu bağlamda araştırmanın verileri analizi sürecinde aşağıdaki adımlar izlenmiştir:

- Katılımcılar ile evlerde, okullarda veya uygun gördükleri yerde görüşülmüştür. Görüşmeler sohbet ortamında ve ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir.
- Ses kayıtlarından elde edilen veriler elektronik ortamda yazıya dökülmüştür. (Bu işlem sırasında yalnızca dil yanlışları düzeltilmiş olup, bunun dışındaki ifadeler olduğu gibi yazılı hale getirilmiştir.
- Tüm veri seti yeniden okunarak kodların bir listesi çıkarılmış ve bunlar çeşitli temalara ayrılmıştır.
- Veriler kavram ve temalara göre kodlanarak frekansları belirlenmiştir.
- Sonuçlar tablolarla görsel hale getirilmiştir.
- Elde edilen bulgular ışığında, sonuçlar yorumlanmıştır.

Geçerlik ve güvenilirlik

Çalışmada açık uçlu sorulardan meydana gelen görüşme formu uygulama öncesinde Türkçe dil bilgisi uzmanı ve nitel araştırma ile ilgili uzman hocalara sunularak yardım alınmıştır. Böylece görüşme formunun geçerlik sorunları giderilmeye çalışılmıştır. Nitel çalışmalarda “geçerlik” bilimsel bulguların doğruluğu, “güvenirlik” ise bilimsel bulguların tekrarlanabilirliği ile ilgilidir (Yıldırım & Şimşek, 2013). Geçerlik ve güvenilirlik sorunlarını gidermeye yönelik olarak bazı çalışmalar yapılabilir. Bunlar; veri toplama süreçlerine uygun ve yeterli katılım, katılımcı doğrulaması, uzman incelemesi, çeşitleme tekniği, araştırma sürecinde izlenen yolun ayrıntılı açıklanması, araştırmacının duruşunu açıklaması (yansıtıcılık) ve ayrıntılı betimlemeden oluşmaktadır (Creswell, 2015). Bu doğrultuda araştırmanın geçerliği ve güvenilirliğini arttırmak adına aşağıdaki uygulamalar gerçekleştirilmiştir:

- Çalışmanın geçerliliğini artırabilmek için katılımcı çeşitliliği artırılmıştır. Araştırmacı gözlem ve görüşme esnasında yönlendirici davranmayarak veri toplama sürecinde öznel yargılarını işe karıştırmamıştır.
- Araştırmanın güvenilirliğini arttırmak için görüşme formları geliştirilirken ilgili alan yazın taranarak, kavramsal bir çerçeve oluşturulmuştur. Diğer taraftan özellikle okullardaki paydaşlar ile yapılacak görüşmeler öncesinde Midyat İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün izni ve desteği alınarak, paydaşlar ile görüşmede kaydedilen bilgilerin sadece bilimsel amaçlı kullanılacağı, araştırmada güvenin sağlanmasında önemli bir etken olmuştur. Böylece görüşme sürecinde toplanan verilerin gerçek durumu yansıtması sağlanmıştır.
- Araştırmanın dış geçerliliğini arttırmak için araştırma sürecinde yapılanlar ayrıntılı bir şekilde açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışmanın güvenilirliğini arttırmak için araştırma bulguları yorum yapılmadan doğrudan verilmiştir.

Bulgular

Güvenlik problemlerine ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi

Araştırmanın birinci alt amacı okul öncesi eğitim kurumlarında yaşanan güvenlik sorunlarını ortaya koymaktır. Bu amaçla hazırlanan soruya paydaşların verdikleri yanıtlar

içerik analizine tabi tutulmuş ve ortaya çıkan kategoriler Tablo 1' de gösterilmiştir.

Tablo 1. Okul öncesi eğitim kurumlarında yaşanan güvenlik problemlerine ilişkin katılımcı görüşleri

Katılımcı	Kategori	n
	Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yaşanan Güvenlik Sorunları	
E1,E2,E3,E4,E5,E6,E7,E8,E9 V1,V2,V3,V4,V7,V9,V10	Okul güvenlik personelinin olmaması	16
E2,E3,E4,E5,E6,E7,E8,E9,E10 V1,V2,V3,V5,V9,V10	Okul servis araçlarından kaynaklanan güvenlik sorunları	15
E1,E2,E3,E4,E5,E7,E8,E9,E10 V2,V3,V4,V7	Masa kenarlarının tehlike arz etmesi	13
E2,E3,E4,E6,E7,E8,E9,E10 V2,V5,V7,V10	Tuvalet zemininin kaygan olması	12
E1,E2,E3,E4,E5,E6,E7,E8,E10 V3,V7	Ailenin dışında başka birilerinin çocuğu alması	11
E2,E4,E5,E6,E7,E8 V2,V4,V7,V10	Bahçedeki oyun ekipmanlarının tehlike arz etmesi	10
E2,E4,E5,E6,E7,E8 V2,V4,V7,V10	Küçük yaşta bireylerin çocuğu okula bırakması	9
E2,E3,E5,E6,E7,E9 V4,V7	Petek kenarlarının sivri olması	8
E2,E4,E6,E7 V2,V6,V10	Sınıf oyun alanının güvenli olmaması	7
E4,E7, V2,V3,V4,V9	Öğretmenlerin ilkyardım konusunda yetersiz olmaları	6
E2,E5,E8 V2,V6	Okulun anaokuluna uygun olarak yapılmamış olması	5
E2,E3,E5,E7 E1,E3,E5 V7,V9	Merdivenlerin kaygan olması	4
E2,E6 V7,V10	Okulun çok katlı olması	3
	Sınıftaki halıların sert olması	2
	Prizlerin yere yakın konulması	2
	Sınıf dolaplarının duvara monte dilmemiş olması	2
E7	Çocukların izinsiz bir şekilde mutfığa girmeleri	1
V4	Okulda sağlık görevlisinin bulunmaması	1

Tabloda 1'deki bulgular incelendiğinde araştırmaya katılan paydaşların önemli bir bölümünün “okul güvenlik personelinin olmaması, okul servis araçlarından kaynaklanan güvenlik sorunları ve masa kenarlarının tehlike arz etmesi” konularında görüş bildirdiği görülmektedir. Bununla birlikte “tuvalet zemininin kaygan olması, ailenin dışında başka birilerinin çocuğu alması ve bahçedeki oyun ekipmanlarının tehlike arz etmesi” kategorileri ilgili paydaşların önemli bir bölümünün görüş ifade ettikleri görülmektedir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında yaşanan güvenlik problemleriyle ilgili bazı katılımcı görüşleri şöyledir:

“Okulumuzda güvenlik personeli olmadığı için bazı zamanlar insanlar rastgele içeriye girmekte ve tehlike oluşturmaktalar. Ayrıca bazen de öğrenciler öğretmenin dalgınlığından yararlanıp, dış kapıda görevli olmadığı için evlerine gitmek istemektedirler” (Eğitimci 1-Rengin).

“Okula henüz alınamayan öğrenciler ailesini de istediği için dışarı çıkmak istemektedirler. Okulumuzun dış kapısında güvenlikçi de olmadığı için öğrencilerin dışarı çıkabilme olasılıkları büyük bir sorundur” (Eğitimci 4-Deniz).

“Okul servis aracımızın rehber personeli çoğunlukla bulunmamaktadır. Bu durumdan hiç memnun değiliz. Çünkü çocuğumuz o araba düşebilir, yaralanabilir ve hatta kapı açılınca yola bile fırlayabilir. Ayrıca sınıftaki öğretmenlerin ilkyardım konusunda bilgisiz olduğunu düşünüyorum. Allah korusun çocukların boğazına bir şey kaçması durumunda yerinde ve zamanında müdahale edemeyecekleri konusunda, çocuğumu güvende hissetmiyorum” (Veli 9- Mehmet).

“Bize gelen masalar her ne kadar kenarları oval olsa da, bazen oyun esnasında çocuklar koştukları için kafalarını kenarlara vurabilmekte ve neticede yaralanabilmektedirler” (Eğitimci 7-İsmail).

“Anne ve babanın dışında birilerinin çocuğu almak istemeleri bizleri tedirgin etmektedir. Velilere sık sık bu uyarıyı yapmamıza rağmen bazen üçüncü şahısların çocuğu almak istemelerine şahit olmaktadır. Bu durumda hemen veliyi arayıp onay almamıza rağmen yine de içimiz rahat olmuyor. Çocukları ebeveynlerin dışında birilerinin almaları durumu bizleri endişelendirmektedir” (Eğitimci 3-Derya).

“Bahçede yer alan oyun parkları ve oyun aletlerinin tehlikeli olduğunu düşünüyorum. Çocuklar oyun oynarken çok savunmasızdır. Dolayısıyla bu oyun aletlerinin yaralayıcı yerlerinin olması beni korkutuyor. Ayrıca bu oyun alanı ile sınıftaki oyuncakların yeterince temizlenmediklerini düşünüyorum” (Veli 2-Burak).

Sağlık problemlerine ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi

Tabloda 2’de yer alan bulgulara bakıldığında paydaş görüşlerinin yoğunlaştığı kategorilerin “velilerin hasta olduğu halde çocuklarını okula göndermeleri, hasta çocukların tam iyileşmeden okula gönderilmesi, sınıf ve lavaboların yeterince temiz olmaması” olduğu görülmektedir. Ayrıca “çocuklarda bit veya uyuz vakalarının görülmesi, çocuklara düzenli olarak banyo yaptırılmaması ve çocukların sınıftaki hastalığı eve taşımaları” kategorileri ilgili paydaşların önemli bir bölümünün görüş ifade etmiş oldukları görülmektedir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında yaşanan sağlık problemleriyle ilgili bazı katılımcı görüşleri şöyledir:

“Velilerimiz genel olarak çocukları hasta olduğu halde okula yollamaktadırlar. Bu duruma itiraz ettiğimizde, bize cevap olarak çocuklarının okuldan ve arkadaşlarından ayrı kalmak istemediği, bu sebeple ağladığı için okula getirdiklerini ifade etmektedirler” (Eğitimci 7- Karen).

“Hasta olan öğrencilerimiz tam iyileşmeden okula gönderilmektedir. Bu durum diğer çocukların sağlığını tehlikeye atmaktadır. Bu riski velilere defalarca söylememize rağmen, çocukları ağladığı için mecburen gönderdiklerini söylemektedirler” (Eğitimci 7- Karen).

“Sınıfların ve lavaboların yeterince temiz ve hijyen olmadığını düşünüyorum. Bu Pandemi dönemini göz önüne alacak olursak sınıfların ve lavaboların her gün temizlemesi önem taşımaktadır” (Veli 5- Mustafa).

“Bazı velilerin çocuklarını daha tam iyileşmeden okula göndermeleri, bizim çocuklarımızın da hasta olmasına

sebeptir. Bu konuda biz velilerin biraz daha dikkatli davranması gerekmektedir. Çocuk tam iyileşmeden kesinlikle okula gönderilmemelidir” (Veli 8- Münevver).

“Velilerimize kırtasiye ve beslenme için liste verip sağlık açısından risk taşımayan gıda ve kırtasiye malzemelerini almalarını rica etmemize rağmen velilerin bazıları bu konuda çok duysız davranmaktadırlar. Özellikle kırtasiye malzemelerinin rastgele alınması çocukların sağlıklarını tehlikeye atabilir. Çünkü çocuklar bazen dalarak o malzemeleri ağızlarına alabilmekte ve yalamaktadırlar. Dolayısıyla çocuklarımızın sağlığı için kanserojen içermeyen kırtasiye malzemeleri ile sağlıklı yiyecek ve içeceklerin alınmasını tavsiye ediyorum” (Eğitimci 7- Semra).

“Sınıfta ortak kullanılan oyuncakların gerekirse her gün temizlenmesi veya yıkanmasının önemli olduğunu düşünüyorum. Zira çocuklar bazen ellerini iyi yıkayamayabilir, oyuncakları ağızlarına götürmüş olabilir. Ayrıca bazı hastalıkların temas yoluyla bile yayılabileceğini düşünürsek, sınıfta ortak kullanılan malzemelerin her gün dezenfekte edilmesinin gerekli olduğunu söyleyebilirim” (Veli 3- Hasan).

Tablo 2. Okul öncesi eğitim kurumlarında yaşanan sağlık problemlerine ilişkin katılımcı görüşleri

Katılımcı	Kategori	n
	Okul öncesi eğitim kurumlarında yaşanan sağlık sorunları	
E1,E2,E3,E4,E5,E6,E7,E8,E9,E10 V2,V3,V4,V5,V6,V7,V10	Velilerin hasta olduğu halde çocuklarını okula göndermeleri	17
E1,E2,E3,E4,E5,E6,E7,E8,E9,E10 V2,V3,V4,V6,V7,V9	Hasta çocukların tam iyileşmeden okula gönderilmesi	16
E2,E3,E4,E5,E6,E7,E8 V1,V2,V3,V4,V5,V6,V7	Sınıf ve lavaboların yeterince temiz olmaması	14
E3,E4,E5,E6,E7,E8,E9,E10 V2,V3,V4,V5,V6	Çocuklarda bit veya uyuz vakalarının görülmesi	12
E2,E3,E4,E5,E6,E7,E8 V1,V3,V4,V5,V6	Çocuklara düzenli olarak banyo yaptırılmaması	11
E2,E3,E4,E5,E6,E7,E8,E9 V4,V6,V9	Öğrencilerin kanserojen içeren kırtasiye malzemelerini getirmesi	10
E2,E8 V1,V2,V3,V4,V5,V6,V8	Çocukların sınıftaki hastalığı eve taşımaları	10
E1,E2,E4,E5,E6,E7,E8,E9,E10 V6	Çocukların sağlıksız yiyecek ve içecekleri okula getirmesi	9
E1,E5 V1,V3,V4,V5,V6	Ortak kullanılan oyuncakların hijyenik olmaması	7
E4,E6,E7,E8,E9 V7	Çocukların boya ve malzemeleri sık sık ağızlarına almaları	6
E1,E2,E8 V2,V7,V10	Çocukların tuvalette ellerini temiz yıkamamaları	6
E4,E6,E7,E9 V6	Çocukların elini sık sık ağızına koymaları	5
V1,V3,V4,V5,V9	Çocukların terlememeleri ama üstlerinin değiştirilmemesi	5
V1,V4,V6,V10	Sınıfların yeterince havalandırılmaması	4
E5,E8,E10	Velilerin meyveli ve kakaolu sütleri satın almaları	3
E2,E7	Velilerin kendi maskelerini çocuklara takmaları	2

Tartışma

Bu araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarında yaşanan güvenlik ve sağlık sorunlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda elde edilen bulgularda ilk olarak okul öncesi eğitimde yaşanan güvenlik sorunlarına değinilmiştir. Özer ve Dönmez’e (2007) göre okulda güvenli bir ortamın oluşturulması karmaşık bir sorundur. Güvenliğin sağlanabilmesi sadece

güvenlik teknolojisi imkanlarıyla ulaşılabilecek bir konu değildir. Okulda güvenliği arttırmayı amaçlayan önlemler ve düzenlemeler, öğrencilerin ve personellerin kendilerini güvende hissetmelerini yeterince sağlamayabilir. Zira güvenlik fiziksel ve psikolojik bir kavramdır. Fiziksel açıdan güvenli bir okulda bile öğrenciler ve okul personeli kendilerini psikolojik açıdan güvende hissetmeyebilirler.

Işık (2004) son dönemlerde gerek okulda görülen davranış bozuklukları ile bağımlılık yapan maddelerin kullanımının okullara indirgenmesi ailelerin çocuklarıyla ilgili endişelerini arttırdığını ifade etmektedir. Bu durum ebeveynlerin haklı bir şekilde okulların yeterince güvenli yerler olmadığı şeklinde düşünceleriyle sonuçlanmaktadır. Özer ve Dönmez (2013) okuldaki güvenliğin sağlanmasının, öğretim faaliyetlerinin sağlıklı bir biçimde yürütülmesinin önemli şartlarından birisi olduğunu ifade etmektedirler. Bu güncel sorunlar güvenli okulun tanımı ve özellikleri hakkındaki tartışmaları beraberinde getirmektedir. Bucher ve Manning'e (2003) göre güvenli okul, şiddetin her çeşidinin yaşanmadığı okuldur. Çelik'e (2005) göre güvenli okul, öğrenciler ve diğer paydaşlar için öğrenmeye önem verildiği, öğrencilerin güvenli bir eğitim ortamında psiko-sosyal yeteneklerini ifade ettikleri ve öfkelerini kontrol altına alabildikleri okuldur. Dwyer, Osher ve Warger'e (1998) göre güvenli okul, etkili politikaların uygulandığı okuldur. Dönmez'e (2001) göre güvenli okul, başta öğrenciler olmak üzere okuldaki bütün paydaşların kendilerini güvende ve özgür hissettikleri okuldur. Erol (2009) güvenli okulun, olumsuz davranışlardan arındırılmış bir okul olduğunu ifade etmektedir. Toplumda gerçekleşen bazı üzücü hadiselerin okullarda da yaşanabilmektedir. Ayrıca toplumsal bozulmaların önlenilmesinde okullar önemli bir faktöre sahiptir. Zira güvenli okul toplumsal yozlaşmalara karşı, öğrencileri toplumu korumak gibi bir işleve de sahiptirler. Dolayısıyla güvenli okul, toplumun hafızası niteliği taşıyan değerlerin sonraki kuşaklara aktarılmasında önemli bir rol üstlenen okuldur. Turhan ve Turan (2012) ise okulun asayişinin sağlanması, çevresinin fiziksel güvenliğinin, çevresindeki trafik ile ilgili unsurların uygun şekilde düzenlenmesi gibi konuların okul güvenliğini ifade ettiğini belirtmektedir.

Araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarında yaşanan güvenlik ve sağlık sorunlarının belirlenmesi kapsamında elde edilen bulgularda ikinci olarak okul öncesinde yaşanan sağlık sorunlarına değinilmiştir. Tekin ve Kılıç'a (2010) göre okul öğrencilere sunulan ilk deneyim yerlerinden biridir. Dolayısıyla okullarda yerine getirilmesi gereken önemli sorumluluklar ve üzerinde ciddiyetle durulması gereken görevler bulunmaktadır. Işık (2004) güvenli bir okulun boyutlarından birisinin öğrencilerin hijyen, temizlik ve sağlıklarını korumaya ilişkin güvenlik tedbirlerinin alınması olduğunu belirtmektedir. Okul, toplumun öğrenciler üzerinde doğrudan veya dolaylı olarak etkisinin görüldüğü bir ortam oluşturur. Dolayısıyla güvenli okul, okulun sağlığını korumaya dönük eylem ve planlamanın olduğu bir okuldur. Araştırmada elde edilen bulgulardan ve ulaşılan temalardan hareketle okul sağlığıyla ilgili ciddi problemlerin yaşandığı söylenebilir.

Ülkemizde okul sağlığı ile ilgili problemlerin çözümüne yönelik araştırmaların yapılması önem arz etmektedir. Okul sağlığı hizmetleri, disiplinler arası ve sektörler arası ilişkilerle yürütülür. Bu anlamda hemşireler okul sağlık ekibinin temel üyelerindedir. Okul sağlığı hizmetlerinde iyi yetişmiş okul hemşirelerinin ve gerekli diğer personellerin istihdam edilmesi önem arz etmektedir. Bu şekilde daha sağlıklı öğrenciler ve

hatta sağlıklı bir toplum oluşturma yolunda önemli bir adım atılmış olunacaktır (Seçginli, Erdoğan & Demirezen, 2004). Şahinöz ve diğerleri (2017) okul sağlığı alanı sağlıkçılar, eğitimciler ve yöneticileri ilgilendiren çok yönlü bir alan olduğunu ifa etmekte olup, Türkiye'de bu konuyla ilgili çok az sayıda proje yürütülmekte olduğunu belirtmektedirler. Her ne kadar bazı okullarda revir bulundurulsa da "okul sağlığı birimi" hiçbir okulda bulunmamaktadır. Diğer yandan özel okulların bazılarında sağlık görevlisi bulunmaktadır. Fakat bu oran ülke geneline bakılarak yorumlandığında kayda alınamayacak kadar az olduğu görülmektedir. Yabancı (2011) okul sağlığını geliştirmek ve öğrencilere sağlıklı bir gelecek sağlamak adına okul temelli beslenme eğitimi programlarına öncelik verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Buna göre okul beslenme programları öğretmenler, doktorlar, diyetisyenler, aileler ve hatta hükümet yetkililerinin katılımıyla uygulanmasının ve sürdürülmesinin önemli olduğunu ifade etmektedir. Altay, Cabar ve Altay (2018) okul sağlığının önemli bir boyutunun çocukların dengeli bir şekilde beslenmelerinin olduğunu ifade etmektedir. Zira çocuklarda ve gençlerde beslenmenin önemi büyüktür. Çocuklar günün önemli bir kısmını okulda geçirdikleri için yeterli ve düzenli beslenmelerinin, okulun sağlığının da bir parçası olduğunu belirtmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma ile okul öncesi eğitim kurumlarında yaşanan güvenlik ve sağlık problemlerinin paydaş görüşleri ışığında belirlenmesi amaçlanmıştır. Bununla ilgili olarak güvenlik ve sağlık sorunları katılımcıların görüşlerine göre içerik analiziyle incelenmiş ve bu bulgulara ilişkin sonuçlar aşağıda ayrıntılı olarak betimlenmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgulardan hareketle okul öncesi eğitim kurumlarının çocukların güvenliği ve sağlığı açısından bazı riskler barındırdığı sonucu çıkarılabilir. Okul güvenliği ile ilgili olarak; elde edilen bulgulara bakılarak "okulda güvenlik personelinin olmaması" nedeniyle, telafisi mümkün olmayan olaylara sebebiyet verilebileceği sonucu çıkarılabilir. Diğer yandan "okul servis araçlarından kaynaklanan güvenlik sorunları ve araçlarda rehber personel bulundurulmamasının servis aracındaki çocuklar için büyük tehlike arz ettiği söylenebilir. Ayrıca "tuvalet zemininin kaygan olması ve bahçedeki oyun ekipmanlarının tehlike arz etmesi" bulgularından hareketle, bu durumun çocukların kötü bir şekilde yaralanmalarıyla sonuçlanabileceği söylenebilir.

Okul sağlığı problemleri ile ilgili bulgulara bakıldığında; katılımcı görüşlerinin yoğunlaştığı "bazı velilerin çocukları hasta olduğu halde okula göndermeleri, hasta çocukların tam iyileşmeden okula yollanması, sınıf ve lavaboların yeterince temiz olmaması" maddelerinden hareketle bu durumun çocukların sağlığını tehlikeye düşürebileceği sonucu çıkarılabilir. Çünkü Covid-19 Pandemi süreci, hastalıkların bulaşıcılığının telafisi mümkün olmayan sonuçlara yol açabileceğini bir kez daha göstermiştir. Hal böyleyken velilerin bu duyarsızlık örneği teşkil eden bu davranışlarının diğer çocuklar ve ailelerini riske edebileceği söylenebilir. Diğer yandan paydaşların görüşlerinin yoğunlaştığı diğer kategoriler olan "çocuklarda bit veya uyuz vakalarının görülmesi, çocuklara düzenli olarak banyo yaptırılmaması ve çocukların sınıftaki hastalığı eve taşımaları" maddelerinin sınıftaki ve hatta okuldaki bütün öğrenciler arasında bulaşıcı hastalıkların yayılma riskini artırabilir. Bu bulgulara bakılarak sağlıkla ilgili problemlerin sadece birkaç öğrenciyi değil, bütün okulun ve

hatta ailelerin bile hayatını tehdit edebileceği söylenebilir. Okul öncesi eğitim kurumlarında yaşanan güvenlik ve sağlık sorunlarına ilişkin bulgularından elde edilen sonuçlar ışığında bazı öneriler geliştirilmiştir.

Okulda güvenliği sağlamakla görevli personelinin olmaması sonucundan hareketle, bu durumun birçok tehlikeli sonuçlar doğurabileceği söylenebilir. Bu yüzden anaokullarında güvenlik görevlisinin muhakkak bir surette bulundurulması gerekmektedir. Zira okulun kapısında donanımlı bir güvenlik görevlisinin bulunması ortaya çıkması ihtimal dahilinde olan birçok olumsuzluğun önüne geçebilecektir.

Masa kenarlarının tehlike arz etmesi sonucuna bakılarak, anaokullarına kullanılan masa, sandalye, kalorifer peteği gibi araç gereçler ve ekipmanların çocukların yaşları göz önüne alınarak tasarlanması önem arz etmektedir. Çocukların oyun oynarken aşırı hareketli olmaları durumu göz önüne alındığında, herhangi bir yaralanmanın yaşanmaması adına sınıftaki araç gereçlerin güvenli bir hale getirilmesinin son derece önemli olduğu söylenebilir.

Tuvalet zemininin kaygan olması sonucu göz önüne alınarak, lavaboların kaymaz taban örtülerle döşenmeleri yarar sağlayacaktır. Ailenin dışında başka birilerinin çocuğu alması sonucundan hareketle, bu durum ailelerin asla istemeyeceği birçok tehlikeli olaylara neden olabileceği unutulmamalıdır. Bu sebeple ailelere konunun hassasiyeti vurgulanarak üçüncü şahısların çocukları okuldan almaları gerektiği konusunda semire verilmelidir. Okul servis araçlarından kaynaklanan güvenlik sorunları ve araçlarda rehber personellerin bulunmaması sonucundan yola çıkılarak, rehber personeli olmayan araçlarla servis hizmeti verilmesine izin verilmemelidir.

Araştırmada velilerin hasta olduğu halde çocuklarını okula göndermeleri bulgularından hareketle, özellikle bu Pandemi süreci ve yarattığı etkiler bağlamında velilerin bilinçlendirilmesi önem kazanmaktadır. Bu konuda öğretmenin velileri yaptığı toplantılar ve izlettiği filmler ile bilinçlendirmeleri önem arz etmektedir.

Sınıf ve lavaboların yeterince temiz olmaması bulgusundan yola çıkılarak okul öncesi eğitim kurumlarındaki çocukların daha savunmasız, bağımsızlık sistemleri daha zayıftır. Dolayısıyla milli eğitim ve okul aile birliği iş birliğinde anaokullarına temizlik görevlisinin çalıştırılması oldukça yararlı olacaktır.

Çocuklarda bit veya uyuz vakalarının görülmesi ile çocuklara düzenli olarak banyo yaptırılmaması bulgularına bakılarak, bazı velilerin sorumluluk almayarak çocuğunu kontrol etmemesinin bütün bir okulu tehlikeye düşürebileceği unutulmamalıdır. Bu sebeple velilere yapılacak toplantılarla konunun önemi hatırlatılmalıdır. Hem veli hem de öğretmenler olası bir dermatolojik salgının önüne geçmek için hafada en az bir gün çocukları sağlık taramasından geçirmeleri gerekir.

Araştırma bulgularından biri öğrencilerin kanserojen içeren kırtasiye malzemeleri ve sağlık açısından uygun olmayan yiyecek ve içecekleri okula getirmeleridir. Bu bulgudan hareketle velilerin bilinçlendirilmesi, sağlıklı araç gereç, yiyecek ve içeceklerin çocuklar açısından barındırdığı tehlikeleri alan kısa filmler izlemeleri ve seminer görmeleri sağlanmalıdır. Çocukların sınıftaki hastalığı eve taşımamaları için öğretmenlerin hastalığı tespit edilen öğrenciyi, henüz başlangıç aşamasında eve göndermeleridirler. Ayrıca öğretmenin velilerle iletişim halinde olup, çocuklar tam iyileşmeden okula getirmemelerini sağlaması gerekir.

Çocukların tuvalette ellerini temiz yıkamamalarına ilişkin bir çözüm olarak, her sınıfın bir yardımcı ablasının olması mutlaka sağlanmalıdır. Bu konuda milli eğitim müdürlüklerinin çocuk gelişimi lise veya ön lisans mezunu olan öğrencileri yardımcı öğretmen olarak görevlendirmeleri yararlı olacaktır.

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Teşekkür

Bu çalışmaya gönüllü olarak katılan öğretmenler, yöneticiler ve öğrenci velilerine çok teşekkür ederim.

Finansal Destek

Bu çalışmada finansal destek alınmamıştır.

Etik Komite Onayı

Bu araştırma için etik kurul onayı, Mardin Artuklu Üniversitesi Etik Kurulundan 01.12.2020 tarihli ve 2020/ 9-6 sayılı karar ile alınmıştır (Sayı No: 79906804-050.06.04).

Bilgilendirilmiş Onam

Çalışmaya katılanlardan onam alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi

Dış bağımsız.

Yazar Katkıları

H.K.: Tasarım, Metodoloji, Veri Toplanması, Veri analizi, Veri Analizi, Eleştirel İnceleme, Yazma- Orijinal Taslak.

Kaynaklar

- Altay, M., Cabar, H. D., & Altay, B. (2018). Adolesan döneminde beslenme ve okul sağlığı. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 173-180.
- Bahar, Z. (2010). Okul sağlığı hemşireliği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 3(4), 195-200.
- Bucher, T. K., & Manning, M. (2003). Challenges and suggestions for safe schools. *The Clearing House*, 76(3), 160-164.
- Creswell, J. W. (2015). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (Çev. Ed. M. Bütün ve S. B. Demir). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Cohen, L., & Manion, L. (2017). *Research methods in education* (7th edition). New York, NY: Routledge
- Çalık, T., Kurt, T. & Çalık, C. (2011). Güvenli okulun oluşturulmasında okul iklimi: Kavramsal bir çözümleme. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(4), 73-84.
- Çelik, K. (2005). Eğitimde acil durum yönetimi modeli önerisi. *Eğitim Araştırmaları*, 5(20), 87-98.
- Dönmez, B. (2001). Okul güvenliği sorunu ve okul yöneticisinin rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 25, 63-75.
- Dwyer, K. P., Osher, D., & Warger, C. (1988). *Early warning, timely response: A guide to safe schools*. Washington, DC: U.S. Department of Education.
- Ergün, A. (2003). *Hemşirelik bakımı sınıflama modelleri doğrultusunda okul sağlığı hemşireliği uygulamaları* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Erol, F. (2009). *Okulda güvenlik sorununa yol açan etkenlerin belirlenmesi*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı.
- Güler, G., & Kubilay, G. (2004). Bir ilköğretim okulu öğrencilerinin fiziksel bakım sorunlarının belirlenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 26(2), 60-65.
- Işık, H. (2004). Okul güvenliği: Kavramsal bir çözümleme. *Millî Eğitim Dergisi*, 164, 1-10.
- Karakütük, E., Özbal, E. & Sağlam, A. (2017). Okul yönetiminde okul güvenliğini sağlamak için yapılan uygulamalar konusunda

- öğretmen ve okul müdürlerinin görüşleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 1214-1232.
- Marmaris, Ü. (2004). *Tekirdağ il merkezindeki ilköğretim okullarında okul sağlığı hizmetlerinin durumu, gereksinimler ve geleceğe yönelik öneriler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Edirne.
- Memduhoğlu, H. B., & Taşdan, M. (2007). Okul ve öğrenci güvenliği: Kavramsal bir çözümleme. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(34), 69-83.
- Özcebe, H., Ulukol, B., Mollahaliloğlu, S., Yardım, N., & Karaman, F. (2008). *Sağlık hizmetlerinde okul sağlığı kitabı*. TC Sağlık Bakanlığı Refik Saydam Hıfzısıhha Merkezi Başkanlığı Hıfzısıhha Mektebi Müdürlüğü. Ankara: Yücel Ofset.
- Özer, N., & Dönmez, B. (2013). Güvenlik kameraları ve okul güvenliği: Bir ölçek geliştirme çalışması. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume*, 8(3) 437-448.
- Özer, N., & Dönmez, B. (2007). Okul güvenliğine ilişkin kurumsal etkenler ve alınabilecek önlemler. *Milli Eğitim Dergisi*, 35(173), 299-313.
- Seçginli, S., Erdoğan, S., & Demirezen, E. (2004). Okul sağlığı tarama programı: bir pilot çalışma örneği. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 13, 462-65.
- Şahinöz, T., Şahinöz, S & Kıvanç, A. (2017). Sağlığı geliştirmenin en kolay yolu: okul sağlığı. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(4), 303-312.
- Tekin, U., & Kılıç, M. (2010). *Uluslararası Risk Altındaki ve Korunması Gereken Çocuklar Sempozyumu*, 2, 111-129.
- Töremen, F., Çankaya, İ & Avanoğlu, Y. (2008). Okul anneliği: Okul güvenliğine yönelik bir model önerisi. *D. Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 56-69
- Turhan, M., & Turan, M. (2012). Ortaöğretim kurumlarında güvenlik. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 18(1), 121-142.
- Yabancı, N. (2011). Okul Sağlığı ve Beslenme Programları. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 10(3): 361-368.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.